

Juryrapport Open Oproep Kunstwerf Groningen 21 juli 2017

Inhoudsopgave

1. Doelstellingen en opgave	p. 2
Doelstellingen	
Kern van de opgave	
Aandachtspunten	
2. Procedure	p. 2
Openbare projectprijsvraag	
Deelname	
3. Eerste ronde van de prijsvraag	p. 3
Informatiebijeenkomst en vragen	
Technische commissie	
Toetsing aan de voorwaarden	
Inventarisatie van de inzendingen	
Algemene indrukken	
Advies aan de uitschrijver	
Jury	
Beoordelingscriteria en systematiek beoordeling	
Rapport technische commissie	
Algemene indrukken	
Jurybeoordeling	
Resultaat van de beoordeling	
4. Tweede ronde	p. 12
Startbijeenkomst en vragen	
Technische commissie toetsing	
Jury	
Jurybeoordeling	
Resultaat van de prijsvraag	
Bijlagen	
1. Verloop van de prijsvraag	p. 17
2. Deelnemers en overzicht besluitvorming eerste ronde	p. 18

1. Doelstellingen en opgave

Doelstellingen

Op 17 februari 2017 schreef de gemeente Groningen, Ruimtelijke Ontwikkeling en Uitvoering, de prijsvraag *Kunstwerf Groningen* uit met als doelstellingen:

- het toevoegen van meer culturele functies rond het toekomstige HOV Knooppunt aan de Bloem-singel door een nieuw te bouwen duurzaam en toekomstbestendig cultuurcluster dat bijdraagt aan de ontwikkeling van het binnenstedelijk gebied;
- het bijdragen aan nieuwe impuls voor architectuur in de stad Groningen;
- het bieden van kansen aan nieuwe generaties ontwerpers;
- het bijdragen aan een onderscheidende identiteit van de stad Groningen;
- het bijdragen aan versnelling van energietransitie.

Kern van de opgave

De gemeente Groningen zocht een realistisch, haalbaar en betaalbaar ontwerpvoorstel voor toekomstbestendige en energieneutrale huisvesting met bijbehorende voorzieningen van vijf cultuurgezelschappen op Blok 10b in het Ebbingekwartier te Groningen, dat een bijdrage levert aan de leefbaarheid op straat en aansluit op de structuur van het omringende stedelijke weefsel. Daarbij werd gevraagd om een innovatieve en creatieve visie op (energetische) duurzaamheid.

Aandachtspunten

Voor deze opgave werden vier aandachtspunten geformuleerd met betrekking tot

- de aard van het gebruik (oefenruimte voor vijf gezelschappen voor theater en dans),
- samen, apart en flexibel (de gezelschappen zullen samenwerken, maar niet alles wordt gedeeld),
- (energetische) duurzaamheid (energieneutraal en geen gasaansluitingen), en
- architectuur.

2. Procedure, deelname en vervolg

Openbare projectprijsvraag

De *Open Oproep Kunstwerf Groningen* is een openbare projectprijsvraag in twee rondes.

Het reglement voor de prijsvraag is opgesteld door Architectuur Lokaal aan de hand van [KOMPAS Light Prijsvragen](#). Op verzoek van de gemeente organiseerde Architectuur Lokaal het wedstrijdproces.

De prijsvraag is op 17 februari 2017 aangekondigd op [TenderNed](#) met kenmerk 131180. De prijsvraag verliep geheel digitaal via de webpagina www.arch-lokaal.nl/open-oproep-kunstwerf-groningen, waarop het reglement, de nota's van inlichtingen, de bijlagen en de voortgang van de procedure is gepubliceerd.

De eerste ronde had het karakter van een ideeënprijsvraag, waarin aan de deelnemers werd gevraagd om een beknopte visie op de opgave. Uit de inzendingen selecteerde een onafhankelijke vakjury vijf inzendingen. De inzenders hiervan werden uitgenodigd voor de tweede ronde, waarin aan hen werd gevraagd hun visie uit te werken tot een structuurontwerp met begroting. Uit deze inzendingen selecteerde de jury één ontwerp als winnend plan, en bracht zij een rangorde aan onder de overige inzendingen. Voor de inzenders van deze inzendingen stelde de uitschrijver een prijzengeld van in totaal € 30.000 excl. btw ter beschikking.

De gemeente heeft de intentie om het winnende ontwerp te realiseren en is voornemens om aan de winnende deelnemer een vervolgoopdracht te verstrekken. Deze opdracht zal in beginsel het uitwerken van het structuurontwerp tot een architectonisch en technisch ontwerp (STB2014) behelzen. De verdere uitwerking van het voorlopig ontwerp geschiedt in nauwe samenwerking met en in opdracht van de uitvoerende partij(en). De exacte invulling van de vervolgoopdracht en de

positie van de architect is onderwerp van nadere onderhandeling. De onderhandelingsprocedure maakt uitdrukkelijk geen onderdeel uit van de prijsvraag.

Deelname

Deelname aan de prijsvraag stond open voor architecten die zijn ingeschreven in het Nederlands Architectenregister dan wel een vergelijkbaar register in het buitenland.

3. Eerste ronde van de prijsvraag

Informatiebijeenkomst en vragen

Op 17 februari 2017 vond een openbare informatiebijeenkomst plaats in DOT, Groningen, waaraan ongeveer 100 geïnteresseerde architecten deelnamen. Een verslag van deze bijeenkomst werd gepubliceerd op de webpagina van de prijsvraag, <http://arch-lokaal.nl/open-oproep-kunstwerk-groningen/>. Op deze website zijn ook het reglement, de nota's van inlichtingen en de andere bij de prijsvraag behorende documenten gepubliceerd.

De registratie voor deelname werd, vanwege de Paasdagen, verlengd met één dag en sloot op 18 april 2017; 182 architecten(teams) registreerden zich voor deelname. De inzendtermijn is gesloten op 20 april 2017; 107 van de geregistreerden zond daadwerkelijk een inzending in.

Bijlage 1 bevat een overzicht van het verloop van de prijsvraag.

Technische commissie

De toetsing van de inzendingen vond op 24 april 2017 plaats in het gemeentehuis, Gedempte Zuiderdiep, Groningen. De toetsing is uitgevoerd door een technische commissie, bestaande uit Sikko Postma (voorzitter), Toine van Boheemen, Jelte IJszenga, David Inden en Harmen Postma; de laatste reageerde schriftelijk. Cilly Jansen (Architectuur Lokaal) trad op als secretaris m.m.v. Stef Bogaerds (Architectuur Lokaal).

Toetsing aan de voorwaarden

Er waren geen inzendingen met gebreken, alles was compleet.

De leden van de commissie hebben alle inzendingen voorafgaand aan de toetsing als print ontvangen. De inzendingen zijn gezamenlijk getoetst aan de voorwaarden:

- *Voorwaarden voor deelname*
Architectuur Lokaal (een medewerker die verder niet bij de prijsvraag betrokken is) heeft getoetst of aan de deelnamevoorwaarden is voldaan. Alle deelnemers zijn ingeschreven in het Nederlands Architectenregister dan wel een vergelijkbaar register in het buitenland.
- *Voorkennis, belangenverstrengeling en contact*
Geen van de commissieleden was bekend met de identiteit van de deelnemers. Geen van de deelnemers heeft contact gezocht met de commissieleden of met Architectuur Lokaal, anders dan overeengekomen in het reglement.
- *Voorwaarden met betrekking tot de opgave*
In de eerste ronde zijn geen randvoorwaarden gesteld.
- *Voorwaarden indiening stukken*
Enkele deelnemers hebben de grenzen opgezocht van hetgeen was toegestaan ten aanzien van de nadrukkelijke eis om geen uitgewerkte ontwerpen in te dienen. Naar het oordeel van de commissie heeft niemand deze grenzen onbetwistbaar overschreden.

Inventarisatie van de inzendingen

De commissie heeft gebruik gemaakt van de reglementaire mogelijkheid om advies uit te brengen over de wijze waarop de inzendingen reageren op de opgave. Hierbij is ook geïnventariseerd hoe de inzenders hebben gereageerd op de vier aandachtspunten die de uitschrijver voor de opgave heeft

geformuleerd ten aanzien van (1) de aard van het gebruik, (2) samen, apart, flexibel, (3) (energetische) duurzaamheid en (4) architectuur.

Algemene indrukken

Voorafgaand aan de inventarisatie hebben de commissieleden hun algemene indrukken van het geheel aan inzendingen gegeven:

“Er is serieus aan de opgave gewerkt. De inzendingen zijn heel divers: verbeeldend in woord of juist heel concreet. Er zijn ook inzendingen bij die geen gevoel oproepen. Het *out of the box* denken is beperkt, maar er zijn er interessante, afwijkende visies ingediend.

Veel inzendingen worstelen ermee om het programma binnen de plot op te lossen; enkelen lukt dat binnen de U-vorm van de plot. Bij veel anderen is het de vraag of het aantal benodigde m² van het programma zal passen in het voorstel. Anderzijds heeft een aantal inzenders het programma enigszins tot fors uitgebreid. Dat is in veel gevallen buiten de opdracht en er is niet altijd nagedacht over de betaalbaarheid van alle extra's. Bij meerdere inzendingen maakt een theater deel uit van de visie en ligt de focus bij publiek, maar dat is niet gevraagd: het gaat om productieruimten voor podiumkunsten.

De relatie met het busplein blijft achter; naar de machinefabriek gaat wel veel aandacht uit. Een aantal voorstellen zal het geraamde budget van € 3,1 miljoen overschrijden. Met name bij oplossingen die (gedeeltelijk) ondergronds gaan is dit een aandachtspunt met betrekking tot de haalbaarheid. Maar de commissie wil zeker niet de indruk wekken dat verzonken of ondergrondse oplossingen bij voorbaat niet mogelijk zouden zijn; er zijn ook andere voorstellen die kostbaar kunnen zijn. In algemene zin wijst de commissie op het belang van een goede financiële onderbouwing in de tweede ronde.

Enkele visies stellen keuzes uit; die willen zij te zijner tijd maken in co creatie.

Functies die worden voorgesteld voor Villa B: horeca, kantine, *start ups*, *short stay*, *artist in residence*, entree en kaartverkoop, woonkamer.”

De commissie heeft enkele typen oplossingen onderscheiden:

- U-vorm van de plot (zoals aangereikt)
- Fabrieken / grote doos
- Ensembles / villa's met tuin / soms dak erover heen
- Losse gebouwen met een gang
- Box-in-box
- (Gedeeltelijk) ondergronds
- Routes en overmaat
- Procesgericht

Advies aan de uitschrijver

De commissie adviseerde de uitschrijver, gehoord de jury, om alle 107 inzendingen toe te laten tot de beoordeling op grond van de toetsing aan de voorwaarden. De commissie heeft de inzendingen chronologisch doorgelopen en besproken. De opmerkingen per inzending zijn aan de jury ter beschikking gesteld. De commissie heeft vijf inzendingen afgeraden voor selectie voor de tweede ronde.

De commissie heeft de volgende aanbevelingen gedaan voor het vervolg (ook achteraf) van de prijsvraagprocedure:

- Afhankelijk van de te selecteren inzendingen kan extra deskundigheid nodig zijn, bijv. op het gebied van akoestiek, bouwfysisch in het algemeen en installatietechnisch.
- Eventuele extra informatie voor de tweede ronde moet tijdig beschikbaar zijn voor de deelnemers.

- Het is niet wenselijk dat de deelnemers in de tweede ronde separaat contact opnemen met de gebruikers; bezien kan worden of en hoe hier bij de start van de tweede ronde iets voor geregeld kan worden, en wellicht halverwege een spreekuur.
- Een presentatie van de plannen bij de tweede jurybeoordeling. De commissie kan zich voorstellen dat eventuele vragen van de commissie daarbij meegenomen kunnen worden.

Jury

De beoordeling is uitgevoerd door de jury, bestaande uit wethouder Roeland van der Schaaf (voorzitter, zonder stemrecht), Jeroen de Willigen (plaatsvervangend voorzitter, stadsbouwmeester van de gemeente Groningen), Jaap Evert Abrahamse (specialist historische stedenbouw bij de Rijksdienst Cultureel Erfgoed), Dolf Dobbelaar (zelfstandig architect), Kirsten Hannema (bouwkundig ingenieur, architectuurcriticus voor o.a. De Volkskrant) en Guy Weizman (algemeen directeur NNT / club Guy&Roni). Als waarnemer was tevens aanwezig Sikko Postma (gemeente Groningen, voorzitter technische commissie, zonder stemrecht). Cilly Jansen (Architectuur Lokaal) trad op als secretaris van de prijsvraag m.m.v. Stef Bogaerds (Architectuur Lokaal).

De jurybeoordeling vond plaats op 10 mei 2017 in Toentje, Paradijsvogelstraat 10 in Groningen en werd voorafgegaan door een bezoek aan de locatie. De inzendingen zijn anoniem beoordeeld. Geen van de juryleden was bekend met de identiteit van de deelnemers. Geen van de deelnemers heeft contact gezocht met de juryleden of met Architectuur Lokaal, anders dan overeengekomen in het reglement.

De leden van de jury hebben alle inzendingen voorafgaand aan de beoordeling als print ontvangen en individueel bestudeerd. Voorafgaand aan de gezamenlijke beoordeling hebben zij hun individuele reactie vertaald in 'sterk', 'voldoende' of 'matig'. Deze reacties zijn door de secretaris samengevoegd en bij de jurybeoordeling aan de juryleden uitgereikt.

Beoordelingscriteria en systematiek beoordeling

De volgende criteria zijn gehanteerd bij de beoordeling van de inzendingen in zowel de eerste als de tweede ronde:

- Creativiteit: de mate waarin op aansprekende en innovatieve wijze invulling wordt gegeven aan de opgave;
- Flexibiliteit: de mate waarin het gebouw aanpasbaar is aan toekomstige wensen;
- Innovatie: de mate waarin vernieuwende (ontwerp)oplossingen worden aangedragen;
- Haalbaarheid: de mate waarin het voorgestelde concept realistisch is;
- Duurzaamheid: de mate waarin realistische voorstellen worden gedaan voor materiaal- en energiegebruik en/of hergebruik;
- Interactie: de mate waarin het gebouw een bijdrage levert aan de directe omgeving in brede zin.
- De volgorde van de beoordelingscriteria was willekeurig en er werd gewerkt met een integrale totaalbeoordeling.

Rapport technische commissie

De jury stemde zonder opmerkingen in met het rapport van de technische commissie, op grond waarvan de uitschrijver alle inzendingen heeft toegelaten tot de beoordeling. De jury nam tevens kennis van de aanbevelingen van de technische commissie voor het vervolg van de prijsvraagprocedure en zij onderschreef deze aanbevelingen.

Algemene indrukken

"De jury is onder de indruk van het werk dat is verricht en van de variatie aan visies die is ingediend. Er is een groot verschil tussen visies waarin de analyse voortkomt uit gedegen verdieping in de opgave en visies waarin de opgave meer gevoelsmatig is benaderd. Conceptuele teksten en afbeeldingen roepen in enkele inzendingen irritatie op, terwijl ze bij andere inzendingen juist worden

gewaardeerd als een mooie manier van denken. Een aantal inzenders heeft de opgave min of meer gereproduceerd in de tekst, zonder daarbij toe te komen aan een integraal antwoord op de vraag. Bij een aantal visies is het vertrouwen dat deze uiteindelijk tot een goed gebouw zullen leiden beperkt. In veel inzendingen wordt een relatie tussen het gebouw en de grotere ruimtelijke context gemist. Uitspraken over stedenbouw blijven vaak achter, waardoor onduidelijk is hoe het gebouw zich verhoudt tot hetgeen aanwezig is. Niet iedereen lijkt zich ervan bewust te zijn dat de locatie geen binnenstedelijke locatie is. De jury vermoedt dat veel inzenders niet of onvoldoende bekend zijn met deze locatie. Zij heeft de indruk dat de schaal van locatie en aanwezige bebouwing, het groen, de openbare ruimte en een zekere romantiek, voor deze opgave belangrijker zijn dan een architectonisch statement? Inzenders die musea, theaters, openbare pleinen en megastructuren voorstellen hebben de schaal wellicht niet goed ingeschat; daar komt bij dat niet is gevraagd om dergelijk extra programma.

Sommige deelnemers hebben zich verdiept in de gebruikers, voor wie de locatie aantrekkelijk, toegankelijk en levend moet worden gemaakt en waar toevallige ontmoetingen kunnen ontstaan. De referentiebeelden zijn niet altijd gekozen om het verhaal te versterken en de verschillende inzenders hebben opvallend vaak dezelfde beelden gekozen. Niettemin versterken bepaalde sfeerbeelden een aantal interessante ideeën. Er zijn inzendingen bij die interessante stedenbouwkundige oplossingen bevatten en er zijn genoeg goede plannen ingediend waarin een duidelijke en sterk beargumenteerde oplossingsrichting is gekozen.”

Jurybeoordeling

De jurybeoordeling vond plaats in vier rondes.

Bijlage 2 bevat een overzicht van de ronde, waarin een definitief besluit over elk van de inzendingen is genomen.

Eerste ronde

In de eerste ronde zijn de juryleden in de gelegenheid gesteld om 69 inzendingen, die door geen van de hen als sterk waren aangemerkt, toch voor te dragen voor gezamenlijke bespreking. Geen van de juryleden maakt van deze gelegenheid gebruik.

Over het geheel genomen boden deze inzendingen geen of geen volledig antwoord op de vraag; daar waar de vraag wel volledig werd beantwoord waren de inzendingen, op zichzelf dan wel in vergelijking met andere inzendingen, onvoldoende onderscheidend. Deze inzendingen vielen af.

Tweede ronde

In de tweede ronde besprak de jury elk van de 38 overige inzendingen. De volgorde van bespreking werd bepaald door de ‘stemmen’ die de individuele juryleden voorafgaand aan de inzendingen hadden gegeven.

Inzendingen met 1 stem sterk en 0 of 1 redelijk:

032 ruimte voor synergie

Een interessant, maar te grootschalig idee voor de locatie. Er worden vraagtekens geplaatst bij het veranderen van de woningen in kantoren; zonder dat te doen, vervalt de essentie van de visie.

103 kunstholt

Voorgesteld wordt om alle functies onder één dak te brengen. Van dit type oplossingen zijn sterkere inzendingen ingediend. Er is waardering voor de referenties in combinatie met hout.

Inzendingen met 1 stem sterk en 2 redelijk:

060 dialoog tussen ruimte en verbeelding

Een sterke stedenbouwkundige en architectonische visie waarin interessante ruimtelijke thema's worden benoemd. De uitwerking is zeer beperkt en het taalgebruik draagt niet bij aan

inzichtelijkheid, maar de eigenzinnigheid die uit de visie spreekt intrigeert. De inzending wordt aangehouden.

055 het podium van Groningen

Een goede analyse die ingaat op zowel publieke als private aspecten. Het ruimtelijke concept is niet onderscheidend en het idee voor verrijdbare objecten overtuigt niet.

051 Gasthuis voor 21e eeuwse makers

De jury vindt de gekozen methodiek interessant, maar zij mist aanzetten tot een voorstel.

029 speeltuin van het sublieme

Een visie met veel gedeelde ruimtes, zowel openbaar als privé, die op een goede manier geschakeld zijn. De sfeer wordt goed verbeeld in sympathieke referenties, echter de tekst roept vragen op over wat wordt beoogd. De inzending wordt aangehouden.

015 Kunstwerf (5diep) podiumvijver

De visie is mooi verwoord maar wordt te beperkt uitgewerkt. Er zijn aarzelingen over de stedenbouwkundige aspecten en de referenties zijn niet zo sterk.

Inzendingen met 1 stem sterk en 3 redelijk:

070 DAAAK

Een sterke visie die door het grootschalige karakter - door de inzender meer dan iconisch genoemd - niet geschikt wordt geacht voor de locatie.

063 CANVAS

Een goede analyse die resulteert in een complete visie. De uitwerking is functioneel, maar verrast niet.

056 onder één dak

Een 'superblok', ofwel een type inzending waarbij alles onder een dak wordt gebracht (zoals ook het motto van deze inzending luidt). Dat is hier op een sympathieke manier gedaan. De analyse is goed, maar in de uitwerking blijft veel onduidelijk. Er is grote twijfel of de overmaat aan gezamenlijke ruimte past bij het karakter van de verschillende podiumgezelschappen.

057 wERF

Een stedenbouwkundig sterke inzending waarbij de aangereikte U-vormige plot is verlaten voor een L-vormige hoofdopzet, en waarbij is geprobeerd om verschillende openbare ruimtes te maken. Er zijn vragen over het toevoegen van extra volume en over de referentiebeelden, die onvoldoende samenhang laten zien.

052 Groninger Cultuur Cluster

Voorgesteld wordt een gebouwensemble, waarbij goed is gekeken naar architectonische samenhang, maar er ontstaat geen duidelijke visie op het gebruik van het gebouw. De U-vorm is tamelijk volgebouwd.

033 THINK OUTSIDE THE BOX(es)

Een keurige, maar onvoldoende uitgesproken inzending met een aardige binnenstraat. De doorsnede overtuigt niet.

030 5X5

Een sterke visie met een goede analyse; een aanzet tot ruimtelijke uitwerking wordt gemist.

006 Open Podium

Een stedenbouwkundig idee, waartoe verschillende architectonische middelen worden ingezet. Voorgesteld wordt één gebouw met veel drooglopen waarbij de binnentuin onderdeel wordt van de stedenbouwkundige ruimte. De jury zet vraagtekens bij het volledig overdekken van de buitenruimte.

005 CLTR | HBRD

Een concept waarbij niet alleen wordt gedacht vanuit het gebouwde blok maar ook vanuit publieke ruimte voor de stad. Het concept is onvoldoende duidelijk uitgewerkt en de relevantie van de referentiebeelden overtuigt niet.

081 Ebbinge Ensemble

Een deels ondergrondse oplossing waarvan de typologie interessant kan zijn. De inzending roept

vragen op over de stedenbouwkundige aspecten, met name over de ruimte tussen het blok en de achterzijde van de woningen.

080 Hey Ho, Let's Grow

Een complete inzending met wat veel referenties, waarbij onvoldoende gevoel ontstaat over het voorgestelde gebouw.

045 Kunst(w)erf Groningen

In deze inzending zijn duidelijke keuzes gemaakt en uit de beelden spreekt een goede sfeer. Echter de jury is niet positief over de combinatie van hof en gebouw en vindt dat het ontsluitingsprincipe aan de binnenzijde van de hof niet bijdraagt aan de gewenste transparantie.

036 Mise-en-scene

Een complete inzending in weinig woorden, die resulteert in een aardig, maar onvoldoende overtuigend voorstel. Het voorstel als geheel is wat (te) veel.

Inzendingen met 2 stemmen sterk:

020 Villa kunstwerf

Een op zichzelf interessant stedelijk blok met woningen, waarbij geld wordt verdiend met projectontwikkeling. Het idee is ver buiten de opdracht en niet realistisch, onder meer doordat de machinefabriek niet meer goed bereikbaar is voor laden en lossen. Het verdwijnen van de bestaande openbare ruimte is ongewenst.

099 DRAMA MACHINE

Samenhangende visie met een oplossing binnen de gegeven U-vormige plot, die reageert op de stedelijke schaal en bemiddelt tussen de programma's van de verschillende instellingen. Het stedenbouwkundige idee is mogelijk ingewikkeld maar de losse entiteiten passen goed in de context en de instellingen krijgen een eigen plek binnen de grotere samenhang. Het opdelen in verschillende gebouwen, waarvan één complex wordt gemaakt, doet recht aan Villa B en de machinefabriek. Tegelijk bestaat twijfel of er niet toch niet één gebouw zal ontstaan. Er spreekt gevoel voor detaillering uit de inzending; deze wordt aangehouden.

062 Kunst(w)erf589

Een concrete inzending waartoe veel is uitgezocht, maar de jury twijfelt of dit tot een goed concept heeft geleid. Er zijn vragen over de positionering van de hal en het gebouwtje op de hoek Kolendrift/Bloemsingel. De getoonde referentiebeelden resulteren niet in duidelijke uitspraken.

085 Een podium voor de stad

De jury waardeert de compositie met een L-vormige oplossing waarbij openbare ruimte wordt gemaakt met een plein en een hofje. Echter de entree aan de Bloemsingel is geen logische entree. De verwachting is niet dat een hofje op deze plek gaat werken en ook ten opzichte van de machinefabriek is twijfel over deze keuze. Er zijn vragen over de tuinen bij de woningen. De referentiebeelden zijn onvoldoende specifiek.

073 Plotwending in drie akten

Een ingewikkeld idee waarbij een structurerend principe wordt gemist. Het voorstel om Villa B te 'verstoppert' achter een blokje aan de Bloemsingel overtuigt niet.

046 Impuls

Goed leesbare inzending gebaseerd op heldere en doordachte argumentatie, die resulteert in een van de betere voorstellen voor een blok. De referenties zijn mooi, de gevels interessant. Bij het reguleurshuisje spreekt een zekere losheid uit de inzending, maar Villa B wordt min of meer ingebouwd. Voor dit voorstel is niet voldoende ruimte op de locatie.

039 slui(m)erspel

Een inzending met goede en minder goede aspecten. Er is waardering voor de wijze waarop Villa B bij het gebouw wordt betrokken, de referenties van het beoogde podium in een hangar-achtige ruimte en de ruimte eromheen. De meningen lopen uiteen over de voorgestelde binnenstraat. Over het geheel genomen is de inzending onvoldoende eenduidig.

003 DOORLOOP

Eén gebouw met daarin meerdere gebouwen, gedacht als een driedimensionaal raster met een doos in een doos. Het idee heeft potentie en biedt identiteit, maar het concept behoeft veel aanpassingen. De daglichttoetreding in de woningen is beperkt, evenals de resterende openbare ruimte; de ruimte binnen de 'schuur' is alleen voor gebruikers. De inzending wordt aangehouden.

002 Straat Theater Architectuur

Het idee is goed verwoord en baseert zich op een bestaand project in de UK. Dat is tegelijk de zwakte, want hier staan heel andere gebouwen. Het getoonde gebouw lijkt heel gesloten en niet passend voor de locatie in Groningen. Er ontstaat geen duidelijkheid over de functioneel-ruimtelijke organisatie en de uitstraling wordt niet aantrekkelijk gevonden.

105 Arlecchino

Een plan met L-vormige plot waarin eenheid en verscheidenheid goed bij elkaar zijn gebracht. Uit de sterke referenties spreekt coherentie. Het metselwerk basement biedt een goede aansluiting op straatniveau. Het geheel oogt wat massief. De inzending wordt aangehouden.

090 tegenpool voor de machinefabriek

Een grafisch goed gepresenteerde visie die enthousiasme oproept en zich niet verliest in gebaren en ideeën. Een vijfde zaal is aardig als verbindende ruimte tussen de verschillende delen voor de gezelschappen. Aan de referenties - die op zich bekend zijn - wordt een eigen draai gegeven. Er is twijfel of het programma past binnen het bouwvolume. De inzending wordt aangehouden.

083 Kunstwerf Groningen; achter de schermen

Een interessant idee waarbij een groot gedeelte van het programma half verdiept wordt gehuisvest. Van dit type oplossingen zijn echter sterkere voorstellen ingediend. Een beeld van de openbare ruimte wordt gemist.

054 CultuurCentrale

Een inzending die associaties oproept met het Energiehuis Dordrecht. De gang aan de gevel is een slimme oplossing om leven in de openbare ruimte te brengen. Er zijn veel zalen en er ontstaat een leuke plek; het geheel is wel wat vol. De entree lijkt problematisch, maar de invulling van de vorm is nog open. Er is waardering voor de hoek aan de Kolendrift. De inzending wordt aangehouden.

042 SPOT. CULTUUR. HOT!

De aandacht ligt vooral op de publieke ruimte; een visie op het gebouw wordt niet overtuigend uitgewerkt.

001 de nieuwe fabriek

Aan deze visie ligt het idee van gedifferentieerde ruimtes ten grondslag. Deze gelaagdheid is een interessant uitgangspunt, maar de uitwerking overtuigt niet. Hetzelfde geldt voor de binnenstraat en er zijn vragen over het voorgestelde gevelbeeld. De tekeningen zijn tamelijk simplistisch.

inzendingen met 3 of 4 stemmen sterk:

009 Noorderlicht

Een mooi, maar stedenbouwkundig niet heel interessant idee dat bestaat uit zaagtandblokjes op een plint. Het maaiveld wordt geheel bebouwd; er is geen openbare ruimte op straatniveau. Het blok aan de Bloemsingel is problematisch; de rooilijn wordt fors overschreden. Het bouwvolume wordt teveel overschreden en de bevoorrading van het NNT is niet opgelost. Het karakter van de referenties is niet passend.

023 Hortus Ludi

Een serie half verdiepte zaalruimtes met grote overspanningen en kantoren erop. Interessant is de tuin als vertrekpunt evenals de verschillende hoogtes van de ruimtes, en er is waardering voor de referentiebeelden. De inzending wordt aangehouden.

010 Villa

Na discussie over deze inzending concludeert de jury dat het volbouwen van de locatie met één bouwlaag, zoals in dit plan wordt voorgesteld, ongewenst is. Het idee om Villa A te behouden als ruïne is sympathiek maar gekunsteld en niet haalbaar.

In de tweede ronde vielen 30 inzendingen af; acht inzendingen werden aangehouden.

Derde ronde

In de derde ronde werden de juryleden in de gelegenheid gesteld om inzendingen die zijn afgevallen, alsnog voor te dragen voor de vierde en laatste ronde van de beoordeling. De juryleden droegen twee inzendingen voor:

058 Perpetuum Mobile

Een consequente inzending waarbij gewerkt wordt met elementen die reeds aanwezig zijn binnen de context. Het toegankelijke karakter van het gebouw spreekt aan. Het programma past niet, mits er ondergronds wordt gebouwd - maar dat zal ten koste gaan van de hof. Het idee van *urban mining* met betrekking tot hergebruik van de gele (straat)stenen vindt de jury niet sterk. Het voorstel toont verwantschap met inzending nr. 023, die over het geheel genomen meer overtuigt en waarbij meer buitenruimte overblijft. De inzending valt af.

027 het creativiteitslab

Een half verdiept plan met openbare ruimte. Een theater is niet gevraagd en de multifunctionaliteit is niet uitgewerkt. Er ontstaat geen beeld van de architectuur en het energiedak spreekt niet aan. De inzending valt af.

Vierde ronde

De acht aangehouden inzendingen werden met elkaar vergeleken. Dit waren **003 DOORLOOP / 023 Hortus Ludi / 029 speeltuin van het sublieme / 054 CultuurCentrale / 060 dialoog tussen ruimte en verbeelding / 090 tegenpool voor de machinefabriek / 099 DRAMA MACHINE / 105 Arlecchino**. Hierbij werd meegewogen of de te selecteren visies een evenwichtige weerslag zijn van de verschillende typen inzendingen en tegelijkertijd voldoende variatie in oplossingsrichtingen boden. In deze afweging vielen drie inzendingen af:

003 DOORLOOP

Een inzending van het type loods, dat zich goed verhoudt tot de openbare ruimte, maar waarbij het programma bijstelling behoeft. In de afweging tegen inzending nr. 090 valt nr. 003 af.

029 speeltuin van het sublieme

Een inzending met beperkte ruimtelijke visie. Ook inzending nr. 060 is beperkt uitgewerkt, maar uit die inzending spreekt een belofte die de jury graag waargemaakt ziet.

105 Arlecchino

Deze inzending kan worden vergeleken met inzending nr. 054, die meer potentie heeft.

Voor de geselecteerde vijf inzendingen formuleerde de jury zowel algemene als individuele aanbevelingen. Tenslotte werd de anonimiteit van de inzendingen opgeheven.

Resultaat van de beoordeling

De inzendingen voor de tweede ronde, de inzenders, het juryoordeel en de aanbevelingen:

023 Hortus Ludi

Alle Jan Mulder, Studiozwart Architecten, Rotterdam

Een consequent verhaal waarin de tuin centraal staat. Het is deze groene openbare ruimte die de jury aanspreekt in dit plan, en zij is dan ook nieuwsgierig naar de kwaliteit die zal ontstaan. De verschillende hoogten van de buitenruimte zijn aantrekkelijk en de moeilijke hoek aan de Kolendrifty wordt goed opgelost.

Ondergrondse zalen met grote overspanning en kantoren erop zijn (constructief) problematisch. De half verdiepte oplossing roept de vraag op of de verkeerde ruimtes onder de grond zijn gedacht. Er is twijfel of het opgetilde maaiveld ongewenst als parkeerdek kan gaan fungeren, maar het lijkt erop of

er verschillende tuinen zijn. Er is gekozen voor weloverwogen, sprekende en relevante architectonische referenties.

Aanbevelingen voor de tweede ronde

- Toon de noodzaak van volume 3 zowel ruimtelijk als programmatisch aan;
- Denk na over de mogelijkheid om het programma zalen/kantoren om te draaien;
- Maak duidelijk wat het optillen van de tuin oplevert, mede in relatie tot de kosten;
- Verduidelijk de relatie tussen tuin en omringende publieke ruimte, besteed aandacht aan de overgang van de buitenruimte naar de tuin en denk bij de vormgeving aan de beoogde levendigheid;
- Toon het groene karakter van de tuin aan en de duurzaamheid daarvan;
- Toon aan dat het gewenste verblijfsklimaat kan worden bereikt in de zalen en lesruimten.

054 CultuurCentrale

Thijs van Bijsterveldt, Shift architecture urbanism, Rotterdam

Een complete inzending met een sterk beeld in de categorie 'fabrieken', die de sfeer van het Energiehuis Dordrecht oproept. Voor de doorgang van Regulateurshuis naar NNT, de lastigste stedenbouwkundige zijde van de locatie, is met het voorstel voor de glazen gang langs de gevel een slimme oplossing gekozen. Aan deze steeg kan een levendige ruimte ontstaan.

De combinatie individueel en collectief is sympathiek. De hoek Kolendrift / Bloemsingel is mooi opgelost. Het bakken (de toren) is groot, maar oogt kleinschalig. Het geheel lijkt wel wat vol.

Een 'nieuwe' fabriek kan kunstmatig uitpakken, maar de invulling ligt nog open. De entree aan de Bloemsingel is ongewenst. Er zit een tribune in het voorstel terwijl niet is niet gevraagd om een theater; het gaat echt om productieruimte.

Aanbevelingen voor de tweede ronde

- Geef stedenbouwkundige argumenten voor de noodzaak van het volume aan de Bloemsingel met inbegrip van de relatie tot de historische muur en heroverweeg de entree aan de Bloemsingel;
- Laat zien hoe de publieke ruimte wordt vormgegeven, ga daarbij met name in op de aansluiting van de gangzone en het aangrenzende gebied en denk aan de beoogde levendigheid;
- Geef aandacht aan de kwaliteit van de bestaande woningen;
- Toon de haalbaarheid aan van het kantorenprogramma in de toren;
- Toon aan dat het gewenste verblijfsklimaat kan worden bereikt in de zalen en lesruimten.
- Maak duidelijk waar de tribune voor is bedoeld, terwijl geen sprake kan zijn van een theater.

060 Dialoog tussen ruimte en verbeelding

Ard de Vries, Ard de Vries Architecten, i.s.m. Donna van Milligen Bielke, Studio Donna van Milligen Bielke, Amsterdam

Een complete en eigenzinnige inzending die veel interessante architectonische en stedenbouwkundige thema's benoemt. Het idee van de 'omdraaiing' waarbij - vanuit de omtrek, de muur, de poort en vervolgens de gebouwen - van buiten naar binnen wordt gedacht is sterk en de referenties zijn goed. De meerwaarde van deze visie voor de stad schuilt in de openbare ruimte die in/om het gebouw wordt gemaakt. Er kunnen interessante ruimtes ontstaan tussen het openbare gebied en het gebouw.

De visie wordt, mede door het taalgebruik, niet heel inzichtelijk verwoord en de concrete uitwerking is beperkt. Over het geheel genomen noemt de jury de visie desondanks intrigerend. De jury ziet de toelating van deze inzending tot de volgende ronde bij wijze van spreken als een 'wildcard', waar mooie resultaten uit zouden kunnen komen.

Aanbevelingen voor de tweede ronde

- Maak de beloften uit de visie waar door van deze visie een echt functionerend plan te maken, dat programmatisch klopt, en waarbij zowel het gebouw met de gevraagde productieruimtes als de vormgeving/gebruik van de openbare ruimte/groen goed worden uitgewerkt met het oog op de beoogde levendigheid;
- Licht de uitwerking toe met duidelijke teksten;
- Toon aan dat het gewenste verblijfsklimaat kan worden bereikt in de zalen en lesruimten.

090 Tegenpool voor de Machinefabriek

Sophie Van Noten, Van Besien Van Noten Architecten, Antwerpen (B) i.s.m. Camiel Van Noten

Een helder en bouwbaar idee, dat grafisch goed is gepresenteerd. Het programma wordt opgelost in twee lagen onder één dak. Van dit type inzendingen is het een van de sterksten. De inzender verliest zich niet in allerlei gebaren en ideeën. De - op zichzelf bekende - referentiebeelden zijn adequaat toegelicht in de context van de visie. Het idee van de vijfde zaal als verbinding tussen de andere zalen is aardig. Niet duidelijk is hoe definitief de richting/vorm van het dak, dat op zichzelf een goed bindend element is, is bedoeld.

Aanbevelingen voor de tweede ronde

- Toon de programmatische haalbaarheid aan;
- Besteed aandacht aan de relatie tussen de woningen en het aangrenzende volume;
- Geef aandacht aan de hoek Korendrift/Bloemsingel;
- Werk de vormgeving van de openbare ruimte goed uit met het oog op de beoogde levendigheid;
- Toon aan dat het gewenste verblijfsklimaat kan worden bereikt in de zalen en lesruimten.
- Handhaaf ook bij de uitwerking, de helderheid van de visie.

099 DRAMA MACHINE

Job Floris, Monadnock, Rotterdam

De visie onderscheidt zich door verschillende gebouwen tegen elkaar aan te bouwen. Er wordt in hoogte en volume-opbouw aansluiting gezocht bij de woningen aan de Bloemsingel, terwijl ook sprake is van losse entiteiten. De jury aarzelt over de toevoeging van het blokje aan de Bloemsingel (dat tegen de ommuring aanloopt). Over de stedenbouwkundige oplossing lopen de meningen uiteen. De gekozen schaal is interessant en er wordt gezocht naar een goede verhouding tot het bestaande. De individuele gebouwen fungeren als een geheel, waarbij het complex als geheel recht doet aan Villa B en aan de machinefabriek. Ondanks de charmante tekeningen is er het risico dat het resultaat gewoon één gebouw wordt.

Uit de inzending spreekt een gevoel voor detaillering, waarbij wel twijfel is of de ambities à la Grassi kunnen worden waargemaakt binnen het sterk gefragmenteerde geheel van de voormalige fabrieksgebouwen. De inzending is sympathiek maar overschrijdt de voorgeschreven bouwgrens.

Aanbevelingen voor de tweede ronde

- Toon aan dat de grensoverschrijding van het bouwvlak mogelijk en gewenst is;
- Ga de mogelijkheden na voor grotere transparantie van de gevel waardoor beter contact tussen buiten- en binnenwereld ontstaat;
- Geef aan hoe de openbare ruimte rond het gebouw gebruikt/ingericht wordt en werk de vormgeving goed uit met het oog op de beoogde levendigheid;
- Toon de kwaliteit van de stedenbouwkundige ruimte van de steeg aan;
- Laat zien welke mogelijkheden er zijn om het groen ook voor mensen die hier niet werken, aantrekkelijk te maken;
- Toon aan dat het gewenste verblijfsklimaat kan worden bereikt in de zalen en lesruimten.

4. Tweede ronde van de prijsvraag

Startbijeenkomst en vragen

Bij de start van de tweede ronde vond een informatiebijeenkomst plaats, op 22 mei in het Stads kantoor Groningen, Harm Buitenplein. In het eerste deel van deze bijeenkomst waren de (vertegenwoordigers van de) vijf uitgenodigde deelnemers aanwezig, evenals de voorzitter en de leden van de technische commissie (gemeente Groningen) en Architectuur Lokaal. In dit gesprek lichtte de gemeente de belangrijkste aandachtspunten toe en er konden vragen worden gesteld. In het tweede deel waren gebruikers van Het Houten Huis, de Steeg en de Noorderlingen aanwezig. Zij waren niet bekend met de ingediende en de geselecteerde visies. Aan de gebruikers werden de procedure en algemene aandachtspunten toegelicht en andersom vertelden de gebruikers wat voor hen belangrijk is voor een functioneel en goed productiegebouw. Ook aan hen konden de deelnemers vragen stellen. Het verslag van deze bijeenkomst is op 31 mei gepubliceerd in een nota van inlichtingen, waarbij desgevraagd door de deelnemers extra informatie is verstrekt. Op 8 juni publiceerde de gemeente de vierde en laatste nota van inlichtingen; hierin werden de inzendingseisen voor de in te dienen begroting bijgesteld.

Technische commissie en toetsing

De inzendingen zijn op 29 juni ingediend; er waren geen inzendingen met kleine gebreken, alles was compleet.

De leden van de technische commissie hebben alle inzendingen voorafgaand aan de toetsing zowel digitaal en als print ontvangen. De toetsing vond plaats op 5 juli 2017 in Groningen, Gedempte Zuiderdiep. De samenstelling van de technische commissie was hetzelfde als in de eerste ronde. Als waarnemer was aanwezig Thijs Stam (opvolger van Sikko Postma in het vervolgtraject), en hiernaast Cilly Jansen en Stef Bogaerds (Architectuur Lokaal).

De inzendingen zijn gezamenlijk systematisch getoetst aan de voorwaarden, de aandachtspunten en de eerder verstrekte aanbevelingen van de jury. De TC heeft in enkele gevallen aanbevelingen aan de jury gedaan voor te stellen vragen aan de deelnemers. Over de ramingen van alle inzendingen had de jury vragen en opmerkingen; bij alle inzendingen op één na, zag de TC mogelijkheden voor oplossingen. De TC raadt de jury inzending 023, Hortus Ludi, af op grond van financiële haalbaarheid. Het rapport van de technische commissie is op 7 juli aan de jury gezonden.

Jury

Beoordelingscriteria, systematiek van de beoordeling en samenstelling van de jury waren dezelfde als in de eerste ronde. Jeroen de Willigen trad, wegens verhindering van Roeland van der Schaaf, op als plaatsvervangend voorzitter. Tevens aanwezig waren Sikko Postma, Thijs Stam (gemeente Groningen, zonder stemrecht), Cilly Jansen en Stef Bogaerds (Architectuur Lokaal).

De jurybeoordeling vond plaats op 11 juli, Harm Buitenplein, Groningen. De leden van de jury hebben alle inzendingen voorafgaand aan de beoordeling digitaal en als print ontvangen en individueel bestudeerd. Geen van de deelnemers heeft contact gezocht met de juryleden of met Architectuur Lokaal, anders dan overeengekomen in het reglement.

Jurybeoordeling

Voorafgaand aan de beoordeling kreeg ieder van de inzenders de gelegenheid om, met maximaal drie personen, de inzending aan de jury te presenteren, waarna de jury vragen kon stellen. Iedereen kreeg evenveel tijd en de presentaties bevatten geen ander materiaal dan was ingezonden. De maquette die een van de teams meebracht is conform reglement als ongevraagd materiaal terzijde gelegd. Deze is niet aan de jury getoond en dus ook niet in de beoordeling betrokken. De jury noemde de presentaties een onmisbare aanvulling op de inzendingen.

Vervolgens zijn de inzendingen uitvoerig individueel besproken en met elkaar vergeleken. De jury formuleerde per inzending uiteindelijk haar oordeel:

023 Hortus Ludi

Alle Jan Mulder, Studiozwart Architecten, Rotterdam

met: Joost Brands, Quist Wintermans Architecten / Bart van der Ley, Geelhoed engineering bv (constructie) / John van der Vliet, JFE binnenklimaat (installatie advies) / Rien Prins, Rien Prins Advies bv (bouwkostenadvies)

Dit plan neemt de tuin als vertrekpunt. De stedenbouwkundige ruimte, met daarin gebouwen als paviljoens, vindt de jury sterk. Ook waardeert zij de ruimte die op de locatie ontstaat doordat het programma grotendeels ondergronds is opgelost.

De oefenzalen liggen ondergronds en alle gedeelde ruimten, waaronder de kantoren, zoveel mogelijk op de begane grond. Jammer dat de aanbeveling om het programma om te draaien, beperkt is gevolgd. Er zijn grote aarzelingen over de ruimtelijke kwaliteit die de ondergrondse bebouwing oplevert - zowel met betrekking tot de sfeer en uitstraling van de locatie, als voor de gebruikers, en met betrekking tot de gewenste beperkte toegankelijkheid. Ook zijn er vragen over de kwaliteit van de oefenruimtes met beperkte daglichttoetreding via de daklichten op het plein, die ook extra beheer zullen vragen.

De architectuur van de gebouwen die bovenop de kelder worden geplaatst, is elegant en er is oog voor detail. De keuze voor paviljoens vraagt om een sterke openbare ruimte. De alzijdigheid van de gebouwen roept de vraag op of de gebouwen op de binnenruimte zijn gericht of naar de omgeving. Ook de voorgestelde betonplaten op het dak van de zalen dragen bij aan de twijfel of er werkelijk een hof zal ontstaan. Over het geheel genomen vindt de jury dat het plan tegenstrijdigheden bevat waardoor een samenhangend geheel niet overtuigend tot stand komt. De combinatie van het ondergronds brengen van de hoofdfunctie met alle gevolgen van dien, met de aanleg van een tuin (deels) op het dak van deze ondergrondse ruimte, wordt gezien als zeer problematisch.

In de raming worden enkele essentiële onderdelen, zoals damwanden, gemist. Mede op basis van de toetsingsresultaten is de jury niet overtuigd van de financiële haalbaarheid.

054 CultuurCentrale

Thijs van Bijsterveldt, Shift architecture urbanism, Rotterdam,

met: Oana Rades, Harm Timmermans, Zoe Renaud Drouin en Martyna Drys, Shift architecture urbanism, Walter Spangenberg (constructie), Charles Boks (kosten), Thomas Wever (constructie) en Peter Swier (installatie en duurzaamheid), ABT Delft

Het plan kent een heldere stedenbouwkundige opzet en het accent op de Kolendrift/Bloemensingel is acceptabel opgelost. Wel vindt de jury het jammer dat de integratie van oudbouw en nieuwbouw minder sterk is dan in de visie. De spanten die in het eerste ontwerp tussen het NNT en het nieuwe gebouw waren voorzien, zijn vervangen door een latei (pergola) die alleen bij de nieuwbouw hoort. De connectie met de Machinefabriek is hierdoor verdwenen en de nieuwbouw is autonomer geworden.

Het gebouw is compact en heeft ontvangstruimtes met een transparante gevel waar veel mogelijkheden zijn om de identiteit van de verschillende instellingen zichtbaar te maken. Met name voor jongeren biedt dit een gewenst perspectief.

De overgang tussen publiek en privé is helder: eerst entree, dan voorzieningen en kantoren en daarna de zalen. De plattegrond is intelligent en functioneel en verhoudt zich goed tot de openbare ruimte. De minimale vormgeving van de repetitieruimten wordt gewaardeerd en biedt voor de gezelschappen genoeg ruimte om een eigen karakter te scheppen. Over de weinig uitgesproken gevel bestaat twijfel; het gekozen metselwerk van strengperssteen zou kunnen leiden tot een al te harde en vlakke gevel en vindt daarin niet direct aansluiting bij de omliggende gebouwen.

De inzending is goed uitgewerkt, praktisch en realistisch. Dat is een grote kracht, maar kan ook een zwakte zijn omdat weinig aan de verbeelding wordt overgelaten.

060 Dialoog tussen ruimte en verbeelding

Ard de Vries, Ard de Vries Architecten, Amsterdam

met: Donna van Milligen Bielke, Studio Donna van Milligen Bielke, Amsterdam / Piet Oudolf / Theater Advies / Target (bouwkostenadvies)

De eigenzinnigheid van de visie uit de eerste ronde is consequent doorgezet en heeft geresulteerd in een uitdagend plan dat is gebaseerd op duidelijke principes. Er wordt een structuur voorgesteld die op verschillende manieren ingevuld kan worden. Door het verbinden van de gebouwen met een doorlopende plint van open en gesloten portalen wordt eenheid bereikt in een mooie omsloten stedenbouwkundige ruimte. Daarbij versterkt het volume aan de Bloemsingel de definiëring van het binnengebied. De constructie is leidend voor de uit te werken architectuur en zal worden bepaald door heldere lijnen.

De jury is onder de indruk van de kracht van het plan, ook al is het op onderdelen beperkt uitgewerkt. Er is veel waardering voor de treffende stedenbouwkundige ingreep waardoor het gebouw is verweven met de omgeving. Het beeld dat wordt opgeroepen is intrigerend en karaktervol. Voor de oefenruimtes zou (meer) terughoudendheid in de artistieke expressie wenselijk zijn. Naast bijzondere kwaliteiten en slimmigheden, zoals de logistieke kern met goederenlift, ziet de jury ook praktische problemen. Het resultaat zal staan of vallen met de inrichting van de openbare ruimte. Hoewel het plan volgens de jury technisch haalbaar is, staan de ambities op gespannen voet met de financiële mogelijkheden. Hier staat tegenover dat de flexibiliteit van het plan de nodige ruimte biedt om prioriteiten te stellen en keuzes te maken.

090 Tegenpool voor de Machinefabriek

Sophie Van Noten, Van Besien Van Noten Architecten, Antwerpen (B)

met: Camiel Van Noten, Antwerpen (architectuur) / DGMR Drachten (advies akoestiek, duurzaamheid en bouwfysica) / Bureau Bouwkunde, Rotterdam (procesorganisatie, kostenmanagement en bouwtechniek)

Het plan kenmerkt zich door een goede, integrale aanpak.

De organisatie van het programma resulteert in een spannende ruimtelijke opbouw die blijft verrassen. Er is sprake van een zeer intelligente en functionele plattegrond. Door het verknopen van verschillende ruimtes ontstaan verschillende gebruiksmogelijkheden.

De vijfde zaal, feitelijk de foyer, is als entree en circulatiezone een slimme toevoeging. De jury twijfelt evenwel of hiermee wordt aangesloten op de wens van de gebruikers om een eigen toegang aan de buitenruimte te hebben, en de mogelijkheid voor de verschillende instellingen om zich individueel te kunnen profileren naar de buitenwereld.

Als geheel is het gebouw elegant vormgegeven, met als blikvanger het sculpturale dak. Over het gebruik van polycarbonaat als gevelmateriaal zijn vragen vanwege onderhoud en uitstraling van het gebouw op de langere termijn. De lege repetitieruimte in het abstracte gevelbeeld kan een onuitgesproken beeld worden voor de omgeving. In vergelijking met de samenhangende configuratie uit de visie, is de integratie tussen oud en nieuwbouw iets minder sterk. De relatie tussen het gebouw en de openbare ruimte is vooral gericht op het plein voor Villa B. De ruimte tussen de woningen aan de Bloemsingel en het gebouw is nog niet gedefinieerd, evenals de openbare ruimte rondom het reguleurshuisje, waardoor hier een restplek ontstaat. De hoek Kolendrift ligt erg naar achteren. De indruk ontstaat dat in de uitwerking de stedenbouw enigszins bij het gebouw is achtergebleven.

De jury vond deze presentatie verreweg de beste.

099 DRAMA MACHINE

Job Floris, Monadnock, Rotterdam

met: Monadnock (architectenbureau) / Buro Harro (Ontwerpbureau omgeving) / Pieters Bouwtechniek Delft (adviseur constructies) / Nelissen Ingenieursbureau (adviseur installatietechniek, bouwfysica en duurzaamheid) / Multical Ingenieursbureau (adviseur bouwkosten) / Theatertechniek (adviseur theatertechniek en -logistiek) / Anne Karin ten Bosch (adviseur scenografie)

De voorgestelde 'familie van huizen', waarbij de instellingen ieder hun eigen identiteit behouden, is bij de uitwerking verlaten, met als resultaat één gebouw. De jury mist het mysterieuze karakter dat uit de visie sprak, en de spanning tussen de gesloten en open gevels.

De jury is positief over de alzijdigheid van het gebouw in de context en over de collectieve tuin achter de tuinen van de woonhuizen. Door het overschrijden van de rooilijn en het vrijwel volledig bebouwen van de kavel, wordt het gebouw stedenbouwkundig wel wat ingeklemd. Er is twijfel of de verschillende openbare ruimtes aan de 'route van de ziel' gaan werken, mede in relatie tot de positionering van de entrees van de zalen. De toegang tot de kantoren door de zalen overtuigt niet. Er is waardering voor het metselwerk en de details, waar veel aandacht naar uitgaat. De jury heeft veel twijfels bij de voorgestelde architectuur in relatie tot de bestaande gebouwen en het programma van de Kunstwerf. Het gaat weliswaar om oefenruimtes, maar de associatie met een schoolgebouw, die bij de jury wordt opgeroepen door de verschijningsvorm, is niet passend voor de productiehuizen. De jury aarzelt over de betekenis van het gebouw voor de stad. De presentatie droeg beperkt bij aan de verduidelijking waarop zij had gehoopt.

Resultaat van de prijsvraag

Gedeelde vierde prijs

De jury besluit tot toekenning van een gedeelde vierde prijs aan de inzendingen **Hortus Ludi** en **DRAMA MACHINE**. Aan elk van deze beide inzendingen wordt een prijzengeld toegekend van € 5.000 (excl. btw).

Derde prijs

De derde prijs wordt toegekend aan de inzending **Tegenpool voor de Machinefabriek**. Aan deze inzending wordt een prijzengeld toegekend van € 9.000 (excl. btw).

Tweede prijs

De tweede prijs wordt toegekend aan de inzending **CultuurCentrale**. Aan deze inzending wordt een prijzengeld toegekend van € 11.000 (excl. btw).

Eerste prijs

Winnaar van de prijsvraag is de inzending **Dialoog tussen ruimte en verbeelding**.

Graag geeft de jury de inzenders van dit plan, Ard de Vries en Donna van Milligen Bielke, de kans om de belofte die uit hun plan spreekt, in te lossen. Zij heeft er vertrouwen in dat de uitvoering van dit plan in belangrijke mate kan bijdragen aan de zichtbaarheid van cultuur in de stad en kijkt uit naar het gebouwde resultaat.

Bijlage 1 - Verloop van de prijsvraag

1e ronde

Wk 7	vr	17-2-2017	Uitschrijfdatum prijsvraag
Wk 10	wo	8-3-2017	Sluiting aanmelding deelname informatiebijeenkomst
Wk 10	vr	10-3-2017	Informatiebijeenkomst op locatie
Wk 11	vr	17-3-2017	Sluiting vragenronde
Wk 12	wo	22-3-2017	Publicatie nota van inlichtingen
Wk 13	di	28-3-2017	Publicatie nota van inlichtingen
Wk 16	ma	17-4-2017	Sluiting registratie deelname
Wk 16	do	20-4-2017	Sluiting inzendtermijn
Wk 17	ma	24-4-2017	Toetsing
Wk 19	wo	10-5-2017	Beoordeling
Wk 19	vr	12-5-2017	Bekendmaking resultaat 1e ronde

2e ronde

Wk 21	ma	22-5-2017	Startbijeenkomst op locatie
Wk 21	vr	26-5-2017	Sluiting vragenronde
Wk 22	wo	31-05-2017	Publicatie nota van inlichtingen
Wk 23	do	8-6-2017	Publicatie nota van inlichtingen
Wk 27	ma	29-6-2017	Sluiting inzendtermijn
Wk 27	wo	5-7-2017	Toetsing
Wk 28	di	11-7-2017	Presentaties en beoordeling
Wk 29	vr	21-7-2017	Bekendmaking resultaat prijsvraag

Bijlage 2 – Deelnemers en resultaat eerste ronde van de prijsvraag

In de rechterkolom is de ronde vermeld waarin een besluit over de inzending is genomen

001 de nieuwe fabriek Tom Cortoos	Tom Cortoos architecten bvba	2
002 Straat Theater Architectuur Hans van der Heijden	Hans van der Heijden Architect, Bureau voor Duurzaam Stadsontwerp BV	2
003 DOORLOOP Hans Arends Pim Benus Peter van der Zwaag	Hans Arends Architect	4
004 GRUNIUS Peter van der Toorn Vrijthoff	AllDesign	1
005 CLTR I HBRD Chris Collaris	Chris Collaris Design	2
006 Open Podium Jeroen de Waal Paul Cleuren Mark Romme	Collectief. / JDW Collectief. / Paul Cleuren architect Collectief. / Mra	2
007 Vuurvogel Kees Plomp	Plan'16 architecture by co-creation	1
008 Artistieke Machine Rob Hootsmans Ronald Klamer	Hootsmans architectuurbureau	1
009 Noorderlicht Ard Hoksbergen Frank van Zuilekom Gerbrand Borgdorff Jeroen Vugts	Workshop architecten Studio Blad Theateradvies LBP Sight	2
010 Villa Jarrik Ouburg	HOH Architecten	2
011 Le Clochard Gerhard Meeder Daan Meeder	Meeder Architectenbureau Meeder Architectenbureau	1
012 E45 Nico van Bockhooven	Studio Blanca	1
013 Geef Groningen en haar inwoners herkenbare traditionele Architectuur John Buijs Marijke Idema	John Buijs Architecten	1
014 Groen-inge Bernd Upmeyer	BOARD	1
015 Kunstwerf (5DIEP) podiumvijver Arjan de Nooijer	dNArchitectuur	2
016 Theatraal Metabolisme Michael Daane Bolier	M& DB architecten	1
017 Panta Rhei Adaptieve Cultuurwerkplaats Bettina Sättele Corné Gilissen	Coenen Sättele Architecten Huygen, Ingenieurs& Adviseurs	1
018 STAMP Annette van Apeldoorn	Archipunt	1
019 Het Culturele Draagvlak Daan van Markus	Terrena Architecten b.v.	1
020 villa kunstwerf! Micha de Haas	Architectenbureau Micha de Haas	2
021 It takes two to tango Wilbert de Haan	NEXIT architecten	1

022	aard schaduwen Marie Prunault	Marie Prunault	1
023	Hortus Ludi Alle Jan Mulder	Studiozwart Architecten BNA	selectie
024	'DE KAMELEON' Maurice Houben Rob Hendriks	DAAD Architecten BV DAAD Architecten BV	1
025	170419 Kas Oosterhuis	ONL bv	1
026	KUNSTWERF Groningen Arman Kayhan	RoyalHaskoningDHV Arman Kayhan Architecten	1
027	Het Creativiteitslab Ronald Plug Malon Houben Bart Rodenburg	Plug-In novatie BV	3
028	Ouverture Wieteke Nijkraake Jorrit Noordhuizen	NOHNIK architecture and landscapes NOHNIK architecture and landscapes	1
029	Speeltuin van het sublieme Anna Dijk		4
030	5X5 Emiel Noordhuis Erik Dorsman Christiaan van Hegelsom Abram de Boer Jean Frantzen Bert Vrijhof Peter Mensinga Peter Luyendijk	De deur in huis De deur in huis MNNR MNNR DGMR DGMR ARUP ABT Wassenaar	2
031	transformer Jack van der Palen Isabel Friederichs	Archiview Archiview	1
032	Ruimte voor Synergie Gara Beukman Pieter Lievense	Gara Beukman architect	2
033	THINK OUTSIDE THE BOX(es) Robert Boxem	Architectuurstudio Robert Boxem	2
034	Groninger Goud Maarten Min Proplan Bos.Variant	Min 2 (bouw-kunst)	1
035	"All the world's a stage" Matthijs la Roi Simone Tchonova		1
036	Mise-en-scène Simone Op den Kamp Rodrigo Bandini Dos Santos		2
037	Cultuurkwartier Sander Rutgers Atelier Starzak Strebicki	Sander Rutgers & Marieke Rombout	1
038	Kunstwerf Groningen Een raamwerk met laboratoria Roel van Nieuwenhuizen Joey Rademakers Roel Slabbers	Architectenbureau van Nieuwenhuizen De Nieuwe Context De Nieuwe Context	1

039 Slui(m)erspel Ralph van de Donk		3
040 Floating in playground Ebbinge Jeroen Siemens	JeroenSiemens	1
041 'tgrid Daan Janssens Koenraad Janssens	Daan Janssens Architect	1
042 SPOT. CULTUUR. HOT! Jeen Pot JURY! architecture . urbanism . design	architectenbureau J1	2
043 Permanent Festival Ton van Beek Peter Delacourt Evelien van Corven	[delacourt][vanbeek] [delacourt][vanbeek] [delacourt][vanbeek]	1
044 Choreografie voor de stad Klaas Jan Geertsema Team Van Ringen Architecten	Van Ringen Architecten	1
045 Kunst(w)erf Groningen Remco van Dijk		2
046 IMPULS Richelle de Jong	DP6 Architectuurstudio	2
047 The Next Call W. van der Valk Tjarda Roeloffs Valk Florian Nugteren Nienke Scheenaart	3TO architecten van der Valk Studio Kustlijn Studio Kustlijn Studio Kustlijn	1
048 Samen door één Dak Christiaan van den Berk Joost Mulders	Mulders vandenBerk Architecten Mulders vandenBerk Architecten	1
049 BEREJAGERS Sven Verbruggen Lode Lefevre Bart Van Peel Martijn Megens	VIKTOR VIKTOR Captain Boomer Captain Boomer / Zomer van Antwerpen	1
050 Cultuurwerkplaats Groningen B.D.V. Kee Reinald Bosman Adri Verhoef	ROAM architects Atelier Reinald Bosman Bouwadviesbureau Strackee	1
051 Gasthuis voor 21ste eeuwse makers Jan Nauta Kai Hasselt	Studio Nauta Studio Nauta	2
052 Groninger Cultuur Cluster Jan Lebbink ARUP BV Theateradvies BV	Civic Architects	2
053 De Corridor Haiko Meijer Lamia Towalski Afke Laarakker	Onix NL Onix NL Onix NL	1
054 CultuurCentrale Thijs van Bijsterveldt	Shift architecture urbanism	selectie
055 Het podium van Groningen Andreas Faoro Francesca Rizzetto	UNLAB UNLAB	2
056 onder één dak Laurens de Boer	ODC	2

057 wERF Werner Kamp Elsie De Bruyn Ronald Bron Debbie Saul Thomas Wever Joost Hollender Henk van der Geest Rob Eversteijn	Basecamp.Studio vof. e.d.b.a. - elsie de bruyn architectuur Hosper Landschapsarchitectuur en Stedebouw Debbie Saul Grafisch Ontwerpen ABT Ingenieursbureau Bordewijk De Adviseurs Installatietechniek en Bouwfysica Henk van der Geest Lichtontwerpen Eversteijn Bouwconsult	2
058 Perpetuum Mobile Ben van der Meer March Doeke van Duinen Bouwadvies RANO + bouwfysica	vector-i architecten	3
059 Groningen in Motion! Dennis Hofstee Jelle Valk Hilde Bruins Ronald Brunsting Frank Hindriks	Werc Collective	1
060 Dialoog tussen ruimte en verbeelding Ard de Vries Studio Donna van Milligen Bielke	Ard de Vries Architecten	selectie
061 Repetitie en reflectie van de stad - Playground Noord kevin winters	débat architectuur design urbanisme bv bvba	1
062 kunst(w)erf589 Harmen van de Wal	Krill o.r.c.a.	2
063 CANVAS Patrick Fransen Theateradvies bv	NOAHH bv	2
064 Kunstwerk Groningen David Smidt van Gelder Freek Waltmann Hai Le Jeroen Tent	Buro Ruim Buro Ruim Buro Ruim T&T Energie	1
065 EBBINGEBLOEM Tom Bergevoet Peter Erdsieck	temp.architecture moBius Consult	1
066 Memento R. van Bussel	Architecten aan de Maas	1
067 Collaboratieve Broedplaats voor Cultuurmakers Joris Willems	BLOC7 architecten	1
068 Tussen Lichamen / Between Bodies Simon Whittle	Serie Architects	1
069 TheaterLandschap Joost Ector	Ector Hoogstad Architecten	1
070 DAAK Marcel van der Lubbe Jannie Vinke Lennart Jacobs	ANA architecten ANA architecten ANA architecten	2
071 De Vierde Wand Metin van Zijl	Studioninedots	1
072 Cultuur Kathedraal Peter Agterberg Caro Agterberg	Architectenburo Agterberg	1

073 Plotwending in drie akten Elsbeth Ronner Thomas Boerendonk	Lilith Ronner van Hooijdonk	2
074 PRONKJUWEEL Hans van Heeswijk	Hans van Heeswijk architecten	1
075 THEATERSTAD Joep van de Veen Klaas van Niejenhuis	Bokkers van der Veen Architecten DGMR	1
076 Onderdelen - Verbinden David Hess	kraaijvanger	1
077 DE CREATIEVE MACHINE Marina Kounavi Irgen Salianji Karolina Szóstkiewicz	ARCHITECTS FOR URBANITY	1
078 de Gaanderij Hilbrand Wanders	Hilbrand Architectuur	1
079 Le plan libre - Theater in de stad, de stad als theater Jochem Koster Annet Ritsema Tijmen Hordijk Frits Weijers	Specht Architecten Specht Architecten Buro Kiek Bureau 1232	1
080 Hey Ho, Let's Grow! Patrick Wekema	pdb design	2
081 Ebbinge Ensemble Mike Korth	korth tielens architecten	2
082 GRENSPASSAGES Olaf Gipser Marijke Hoogenboom Holger Nickisch Peter Mensinga	Olaf Gipser Architects Academie voor Theater en Dans, Amsterdam beeldend kunstenaar en curator adviseur duurzaamheid	1
083 Kunstwerk Groningen: achter de schermen Esther Stevelink	GAAGA studio for architecture	2
084 CultuurHouder Jos Blom Eustace Architectuur	Jos Blom - architectuur en ontwerp	1
085 Een podium voor de stad Maartje Nuy Joost van Noort	studio Nuy van Noort studio Nuy van Noort	2
086 DE LOCATIE Rolf Bekker Joke Post	Architectenbureau Rolf Bekker	1
087 de inspiratieboom Dennis Heil F. de Koning	van Asbeck Architecten en restauratieadviseurs B.V.	1
088 Open Podium Groningen Caro van de Venne Arwen Ronner Matthijs Ronner	Barcode Architects Studio de Ronners Studio de Ronners	1
089 Werk in Uitvoering Stijn de Weerd Joost Baks Ruben Esser	Space Encounters Space Encounters Building Concepts	1
090 Tegenpool voor de Machinefabriek Sophie Van Noten Ir. Architect Camiel Van Noten	cvba Van Besien Van Noten Architecten	selectie

091 Open Podium Jasper Spigt	architecten van Mourik	1
092 10 geboden Serge Coumans	Serge Coumans	1
093 Verbinding & beleving J.M.C. van Wengerden	Atelier van Wengerden	1
094 TUSSENRIJMTTE Rolf van der Leeuw Floris van der Zee	Studio Limen	1
95 Cultuurstraat Riemer Postma	nieuwe architecten	1
96 De schakel tussen stad en cultuur Dhr. S. Prins	Powerhouse Company International B.V.	1
97 Soam Apart Maarten van Bremen	GROUP A	1
98 Het Kunstwerk Ensemble - een dorp voor cultuur in het hart van de stad Marijn Mees SO-IL (New York)	MEESVISSER	1
99 DRAMA MACHINE Job Floris	Monadnock	selectie
100 Kiek: dynamiek! Roel ten Bras MONK architecten bna Room for ID's creëert kennismerken	TenBrasWestinga	1
101 Down to earth Lidewij Lenders	MAATworks	1
102 schuur dak deur Marjan van Herpen Paulien Bremmer A+U	Marjan van Herpen Architect	1
103 KunstHolt Xander Vermeulen Windsant	XVW architectuur	2
104 Mise-en-scène Rob Meurders	diederendirrix	1
105 Arlecchino Olaf Janson Alies Koree Nanne Bouma Bart Westerveen Jean Frantzen	DE UNIE architecten DE UNIE architecten MD Landschapsarchitecten DGMR	4
106 Groninger Theatervilla's Adriaan Jurriëns Jurian Bosma	Adriaan Jurriëns architectenbureau	1
107 De coulissen van Stad Kasper Niezen Anna Viola Epping Nickolas Kessmeyer	KAW architecten KAW architecten KAW architecten	1